

ICEML E-Bulletin

ผู้สูงอายุ 👑 ตำแหน่งนี้
มีกฎหมายคุ้มครอง แต่...

ผู้สูงวัยกับการรู้เท่าทันสื่อ
ท่ามกลางการเมือง (โลก) อันผันผวน

สูงวัยใจ (ต้อง) ลู๊ - นักแสดงนำ
กำลังหลักของยุค AI
บูมแล้ว บูมอยู่ และจะบูมต่อไป

อนาคตผู้สูงอายุ ในยุค **AI**

EDITOR'S TALK

การรู้เท่าทันสื่อเป็นประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของผู้สูงวัยทั้งในปัจจุบันและอนาคต บทความใน e-bulletin ฉบับนี้เสนอมุมมองการใช้สื่อของผู้สูงวัยที่ยังมีความไม่รู้ในเรื่องที่ควรรู้ ได้แก่ สิทธิและสวัสดิการ ความไม่เข้าใจในเรื่องการเมืองที่มีความซับซ้อนในเนื้อหาและความยากในภาษาที่นักการเมืองเลือกใช้เพื่อสร้างภาพ นอกจากนี้ ยังเสนอแนวคิดการใช้สื่อของผู้สูงวัยเมื่อกลายเป็นประชากรส่วนใหญ่ในอนาคตและเมื่อเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ หรือ Artificial Intelligence (AI) ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางและจริงจัง

บทความแรก “**ผู้สูงวัย ตำแหน่งนี้มีกฎหมายคุ้มครอง แต่...**” สิรินทร พิบูลภานุวัฒน์ ชี้ให้เห็นว่ากฎหมายไทยได้ให้สิทธิและสวัสดิการแก่ผู้สูงวัยโดยให้ความคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนการดำรงชีวิตในด้านต่าง ๆ แต่ผู้สูงวัยส่วนใหญ่ไม่ทราบ ไม่เข้าใจ และไม่ใช้สิทธิ พบว่าสิทธิที่รับรู้มากที่สุดคือ เบี้ยยังชีพ ทั้งนี้เสนอให้มีกฎหมายกำกับดูแล AI เพื่อคุ้มครองผู้สูงวัยให้ใช้สื่ออย่างปลอดภัย “**ผู้สูงวัยกับการรู้เท่าทันสื่อท่ามกลางการเมือง (โลก) อันผันผวน**” ณรงค์ พันธ์ระพุมมี ให้ความเห็นว่าปัจจุบันผู้สูงวัยมีโอกาสเข้าถึงความเคลื่อนไหวทางการเมืองทั้งในและต่างประเทศ เข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง และตกเป็นเหยื่อของข่าวลวงได้ง่าย ด้วยข้อมูลมักเป็นเรื่องยาก รวมทั้งการเลือกนำเสนอที่เป็นประโยชน์ของฝ่ายการเมือง ผู้สูงวัยจึงจำเป็นต้องใช้ทักษะรู้เท่าทันสื่อเป็นแว่นตาใหม่ใช้ในการรับสารด้านการเมือง “**ผู้สูงวัยจะเป็นอย่างไรในอีก 20 ปีข้างหน้า? คิดเล่น ๆ ในมุมมองทางวัฒนธรรมและประชากรศาสตร์**” ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ เสนอข้อมูลจำนวนผู้สูงวัยในอีก 25 ปีข้างหน้า จะเป็น 1 ใน 3 ของประชากรไทย โดยอายุยืนมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะอยู่อาศัยลำพังคนเดียวหรือกับคู่สมรส มีเงินออม พึ่งพาตนเอง เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อสามารถปรับตัวให้อยู่ได้กับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบตัว “**สูงวัยใจ (ต้อง) สู้ - นักแสดงนำกำลังหลักของยุค AI บวมแล้ว บวมอยู่ และจะบวมต่อไป**” จุยีน แซ่จาง ชี้ให้เห็นว่าเมื่อผู้สูงวัยกลายเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ อีกทั้งจำนวนหนุ่มสาวลดลง สิ่งตามมาคือ การขยายอายุเกษียณเพื่อคงจำนวนแรงงาน เกิดการพัฒนา AI เพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีวิตด้านต่าง ๆ อาทิ สุขภาพ การอยู่อาศัย เป็นเพื่อนคุย เป็นต้น เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีในอนาคตผู้สูงวัยจะต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงซึ่งมี AI เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ การสร้างความฉลาดรู้ทางเอไอ (AI Literacy) เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะเป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้สูงวัยสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

ในยุคที่ผู้สูงวัยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่เป็นไปอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน นับเป็นความยากลำบากในการดำเนินชีวิตให้เป็นปกติแม้ผู้สูงวัยได้ใช้ความพยายามเรียนรู้เพื่อเข้าใจและก้าวให้ทันความเปลี่ยนแปลง แต่กระนั้นเทคโนโลยีก็พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว AI ทำให้การแยกแยะความจริงและความเท็จในข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเป็นเรื่องยาก ดังนั้น อนาคตของผู้สูงวัยจะอยู่ได้อย่างมั่นคงเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือกันของภาคส่วนต่าง ๆ ในการวางฐานการเรียนรู้เท่าทันสื่อที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงให้กับผู้สูงวัยตั้งแต่วันนี้

รศ.ดวงพร คำบุญวัฒน์
บรรณาธิการ/ที่ปรึกษากลุ่มวิจัยการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

Email: lcdkn@hotmail.com

บรรณาธิการ รศ.ดวงพร คำบุญวัฒน์ **กองบรรณาธิการ** รศ. ดร.นันทิยา ดวงภุมเมศ, รศ. ดร.ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์
ผศ. ดร.ธีรพงษ์ บุญรักษา, ดร.สิรินทร พิบูลภานุวัฒน์, ผศ. ดร.ณรงค์ พันธ์ระพุมมี, ดร.จุยีน แซ่จาง
ผู้ประสานงาน นางสาวณาศิณี เคารพธรรม **ผู้ออกแบบ** นายชันชัชชัย ชัยตระกูลพิบูลย์

CONTENTS

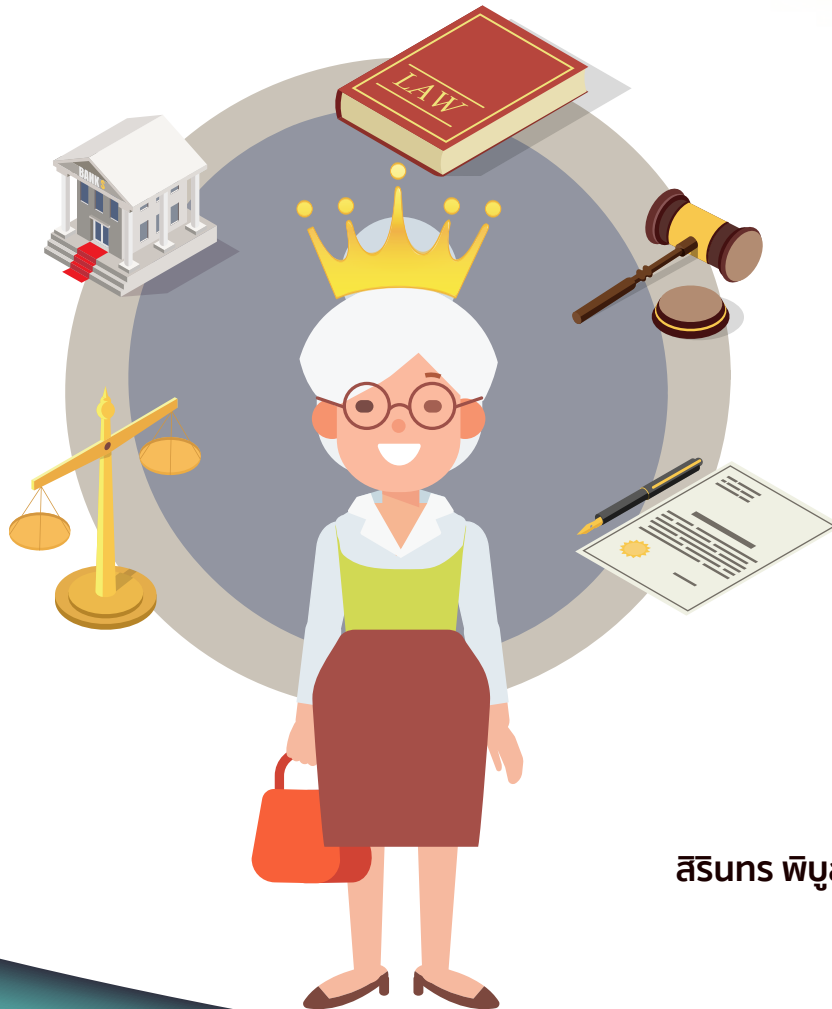
สารบัญ

ฉบับที่ 10 : เมษายน 2568
ICEML E-Bulletin

- ฉบับที่ 1 : เดือนเมษายน 2565
- ฉบับที่ 2 : เดือนกรกฎาคม 2565
- ฉบับที่ 3 : เดือนตุลาคม 2565
- ฉบับที่ 4 : เดือนมกราคม 2566
- ฉบับที่ 5 : เดือนเมษายน 2566
- ฉบับที่ 6 : เดือนสิงหาคม 2566
- ฉบับที่ 7 : เดือนมกราคม 2567
- ฉบับที่ 8 : เดือนสิงหาคม 2567
- ฉบับที่ 9 : เดือนธันวาคม 2567
- ฉบับที่ 10 : เดือนเมษายน 2568

ผู้สูงอายุ 👑 ตำแหน่งนี้มีกฎหมายคุ้มครอง แต่...	01
ผู้สูงวัยกับการรู้เท่าทันสื่อ ท่ามกลางการเมือง (โลก) อันผันผวน	05
ผู้สูงวัยจะเป็นอย่างไร ในอีก 20 ปีข้างหน้า? คิดเล่น ๆ ในมุมมองทางวัฒนธรรม และประชากรศาสตร์	09
สูงวัยใจ (ต้อง) สู้ - นักแสดงนำ กำลังหลักของยุค AI บูมแล้ว บูมอยู่ และจะบูมต่อไป	13

ผู้สูงอายุ ตำแหน่งนี้มีกฎหมายคุ้มครอง แต่...

สิรินทร พิบุลาภาณุวัฒน์

“ผู้สูงอายุ” ไม่ใช่ตำแหน่งที่จะได้กันมาง่าย ๆ กว่าจะเป็นผู้สูงอายุ ต้องผ่านร้อนผ่านหนาวมาไม่ต่ำกว่า 60 ปี กฎหมายไทยให้สิทธิบุคคลที่มีสัญชาติไทยอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ได้เป็นผู้สูงอายุโดยไม่ต้องสมัคร และให้ไปติดต่อได้ตลอดชีพ แล้วแต่บุคคลว่าจะพอใจอยู่ในตำแหน่งผู้สูงอายุกันนานแค่ไหน คำถามที่น่าสนใจคือ อะไรคือสิ่งดึงดูดให้บุคคลพอใจในตำแหน่งผู้สูงอายุ เป็นผู้สูงอายุแล้วดียังไง เรามาดูกันว่ากฎหมายไทยมอบความคุ้มครองให้กับตำแหน่งผู้สูงอายุอย่างไรบ้าง เพียงพอ ครอบคลุม และทันสมัยแค่ไหน

บ่าเหน็จบานาญเป็นเรื่องของเงินทองที่จับต้องได้จึงเป็นที่สนใจของผู้คนที่กำลังจะเข้ารับตำแหน่งผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการบำนาญเงินประกันสังคมที่เกี่ยวข้องไปถึงเงินบำนาญชราภาพ¹ กำลังเป็นที่สนใจของผู้ประกันตน เพราะเป็นเงินส่วนหนึ่งที่ผู้ประกันตนเองจ่ายให้กับรัฐเพื่อสะสมไว้เป็นเบี้ยยังชีพเมื่อพวกเขาเข้ารับตำแหน่งผู้สูงอายุ² แต่แท้ที่จริงแล้วรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดให้ผู้สูงอายุ ได้รับสิทธิและสวัสดิการด้านอื่น ๆ อีกไม่น้อย

เมื่อพูดถึงสิทธิและสวัสดิการที่ผู้สูงอายุไทยได้รับ คงจะต้องย้าให้ชัดเจนถึง “สิทธิผู้สูงอายุ” ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 ว่า ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังนี้³

1. การบริการทางการแพทย์ และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นพิเศษ
2. การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
3. การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม
4. การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน
5. การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น
6. การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
7. การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ
8. การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง
9. การให้คำแนะนำ ปกป้อง ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดีหรือในทางการแก้ไขปัญหาคอครบครัว
10. การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

11. การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
12. การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี
13. การอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

จะว่าไป รัฐก็ให้ความคุ้มครอง ให้สิทธิและสวัสดิการที่ครอบคลุมการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุอย่างครบถ้วนตั้งแต่เริ่มรับตำแหน่งจนถึงการจัดการศพเมื่อวันที่ผู้สูงอายุสละตำแหน่งไป แต่มีงานวิจัยเกี่ยวกับการเข้าถึงและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อบริการที่ได้รับตาม พ.ร.บ.ผู้สูงอายุฯ จัดทำโดย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เปิดเผยว่า ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งยังไม่รู้ถึงสิทธิของตน โดยสิทธิที่ผู้สูงอายุรับทราบและเข้าถึงมากที่สุด คือ เบี้ยยังชีพถึง 97.3% รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้รับในสถานพยาบาลของรัฐ เช่น ทางลาด ห้องน้ำ ป้ายบอกผู้สูงอายุ 93% แต่เมื่อดูภาพรวม โดยแบ่งการรับรู้ เข้าใจ เข้าถึง เป็น 3 ระดับ คือ สูง กลาง และน้อย ยังน่าตกใจเพราะพบว่าระดับสูงและกลางรวมกันอยู่ที่ 59% ส่วนผู้สูงอายุที่รับรู้ระดับน้อยยังมีอีกถึง 41%^{4,5}

การรับรู้ที่มากหรือน้อยเกิดจากอะไรได้บ้าง

สิทธิสวัสดิการที่รับรู้กันเป็นอย่างดี คือ เบี้ยยังชีพ (ข้อ 11) เพราะเป็นเรื่องสำคัญที่บุคคลให้ความสนใจตั้งแต่ยังไม่เข้าสู่วัยสูงอายุ เห็นได้จากกระแสข่าวการคำนวณบำนาญชราภาพที่พูดถึงไปข้างต้น ดังนั้นจึงไม่แปลกที่เบี้ยยังชีพจะเป็นสิทธิที่ผู้สูงอายุรับทราบและเข้าถึงมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง สิ่งอำนวยความสะดวกในสถานพยาบาล (ข้อ 1 และ ข้อ 5) เป็นเรื่องใกล้ตัวใกล้ใจช่วยเหลืออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยการใช้งานร่างกายมายาวนานถึง 60 ปี จึงมีโอกาสดังต้องพาราบกายเข้าตรวจเช็คสภาพและอาจต้องซ่อมแซมร่างกายในสถานพยาบาลกันบ้าง จึงทำให้ผู้สูงอายุรับรู้ถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานพยาบาลเป็นอันดับรองลงมา

ในส่วนสิทธิสวัสดิการข้ออื่น ๆ ที่รับรู้บ้าง อาจเป็นไปได้ว่ายังขาดการประชาสัมพันธ์ แต่อีกส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะผู้สูงอายุมีกิจกรรมใน

สังคมน้อยลง จึงไม่ได้รับรัฐสิทธิหรือสวัสดิการที่จะได้รับเมื่ออยู่นอกบ้าน เช่น ได้ลดราคาค่าโดยสารยานพาหนะ (ข้อ 6) ได้ยกเว้นค่าเช่าชมสถานที่ (ข้อ 7) ซึ่งสิทธิส่วนนี้กลุ่มผู้สูงอายุที่ยังใช้ชีวิตอย่างสนุกสนาน (Active Aging) จะรับรู้กันเป็นอย่างดี

กฎหมายไทยยังกำหนดสิทธิสวัสดิการอื่น ๆ ที่ล้วนเป็นประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมให้มีกิจกรรมสังคมภายในชุมชน (ข้อ 4) เช่น ชมรมผู้สูงอายุ สนามกีฬา ศูนย์สุขภาพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ได้เรียนรู้ตลอดชีวิตและสอดคล้องกับความต้องการ (ข้อ 2) หรือใครยังต้องการมีอาชีพ (ข้อ 3) ก็สามารถขอข้อมูล ค่าบริการการรับสมัครงาน ตำแหน่งงานว่าง การอบรมอาชีพ และฝึกอาชีพ และสามารถกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพจากกองทุนผู้สูงอายุ และหากใครมาทำร้ายรังแกผู้สูงอายุไม่ว่าร่างกายหรือจิตใจก็ได้รับการคุ้มครอง (ข้อ 8 และข้อ 9) โดยกระทรวงยุติธรรม ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจ้างทนาย ค่าธรรมเนียมศาล ไปจนถึงค่าวางเงินประกันปล่อยตัวชั่วคราว เป็นต้น และกฎหมายยังเปิดกว้างให้มีการกำหนดสิทธิเพิ่มเติม (ข้อ 13) ทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้จนกว่าจะสละตำแหน่ง

แต่... สิ่งที่น่าติดตามต่อไปคือกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ให้ความสำคัญคุ้มครองครอบคลุมการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร มีเทคโนโลยี AI ล้ำสมัยที่เข้ามาตีสนธิโลกซ์ิดผู้สูงอายุมากขึ้น หรือยิ่ง เมื่อ AI เสนอตัวเข้ามาเป็นเพื่อนคู่ใจวัยสูงอายุ⁶ โดยเข้ามาเติมเต็มความบกพร่องด้านการใช้สมองในวัยสูงอายุ เช่น เป็นเพื่อนคู่คิดด้านข้อมูล (AI Information Companion) ช่วยหาข้อมูลทั่วไปที่ผู้สูงอายุอยากรู้ หรือเป็นผู้ช่วยในการเรียน (AI Tutor) เพิ่มความเป็นส่วนตัวให้ผู้สูงอายุที่ยังอยากเรียนรู้เชิงวิชาการ หรือเป็นโค้ชเสมือนจริง (AI Coach) ช่วยให้คำแนะนำผู้สูงอายุในเรื่องของสุขภาพ การออกกำลังกาย หรือแม้กระทั่งเป็นผู้ช่วยด้านจิตใจ (AI Life Companion) ซึ่งเข้ามาช่วยเสนอคำปรึกษา คำแนะนำ และการสนับสนุนในเรื่องของสุขภาพจิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะเวลาที่ผู้สูงอายุรู้สึกเหงา โดดเดี่ยวหรือเครียด จะเห็นว่าเทคโนโลยี AI เข้าใกล้ผู้สูงอายุแบบที่ไม่ต้องใช้คน ผู้สูงอายุไทย

รู้เท่าทัน AI มากน้อยแค่ไหน มีกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับใดมาคุ้มครองดูแลการกระทำของ AI ต่อผู้สูงอายุบ้าง

สหภาพยุโรป (EU) ประกาศใช้กฎหมาย "Artificial Intelligence Act" (AI Act) ซึ่งจะเป็นกฎหมายฉบับแรกของโลกที่กำหนดมาตรฐานการกำกับดูแล AI โดยตรง โดยกฎหมายฉบับนี้ได้ผ่านการอนุมัติจาก European Parliament เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2024 และได้ผ่านการอนุมัติร่างพระราชบัญญัติ "Artificial Intelligence Act" (AI Act) อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2024 ที่ผ่านมา โดยคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป (The Council of the EU) ซึ่งจะเริ่มทยอยมีผลบังคับใช้ในแต่ละหัวข้อตามกรอบระยะเวลาที่แตกต่างกันออกไป และจะมีผลบังคับใช้อย่างเต็มรูปแบบประมาณปี 2026⁷

สำหรับประเทศไทย ต้องยอมรับว่ายังไม่มีกฎหมายกำกับดูแล AI อย่างชัดเจน จะมีก็แต่ “หลักการและแนวทางจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์” โดยสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สดช.) และแนวทางจริยธรรมการใช้ AI จากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นหากมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้ AI จึงยังไม่มีบทลงโทษใด ๆ ตามกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้ได้เลย

ในเมื่อประเทศไทยยังไม่มีกฎหมาย AI มาคุ้มครอง คำสอนแบบไทย ๆ ที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” คงยังต้องถูกนำมาใช้ดูแลตัวเองกันไปในการใช้ชีวิตท่ามกลางความพลุกพล่านของข้อมูลข่าวสารและความล้ำสมัยของเทคโนโลยี AI ผู้สูงอายุต้องไม่รีบร้อนโดยการหยุดเพื่อตรวจสอบสติให้อยู่นิ่ง คิดพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียให้ถ้วนถี่ ถามหาข้อมูลเปรียบเทียบจากหลาย ๆ ที่ แล้วจึงตัดสินใจทำในสิ่งที่พิจารณาแล้วว่าไม่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น

ผู้สูงอายุไทย มี พ.ร.บ.ผู้สูงอายุ เป็นของตัวเอง ได้รับความคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จงภูมิใจในตำแหน่ง ผู้สูงอายุ เป็นตำแหน่งที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีประสบการณ์ยาวนานกว่าใครในสังคม ดังนั้น จงเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุที่สามารถใช้ชีวิตอย่างสนุกสนานได้ เลือกใช้สิทธิและสวัสดิการที่กฎหมายจัดสรรไว้ให้ตามความพึงพอใจของเรา และมีสติให้มั่นเพื่อป้องกันตัวเองในขณะที่โลกล้ำไปกว่ากฎหมายที่มีอยู่

รายการอ้างอิง

1. สปส. เคาะ “สูตรเงินบำนาญชราภาพแบบใหม่” มีผล 1 ม.ค. 69.(2568, 11 มีนาคม). <https://www.hfocus.org/content/2025/03/33388>
2. สูตรบำนาญประกันสังคมล่าสุด. (2568, 5 มกราคม). <https://policywatch.thaipbs.or.th/article/life-90>
3. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖. (๒๕๔๖, ๓๑ ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๑๓๐ ก. หน้า ๕-๖.
4. “13 สิทธิสวัสดิการผู้สูงอายุ” ที่คนไม่รู้ มีเพียง 59% ที่รับรู้และเข้าถึง. (2567, 13 เมษายน). <https://www.bangkokbiznews.com/health/social/1118794>
5. บทสรุปผู้บริหารการวิจัยเรื่องการเข้าถึงและความพึงพอใจตามสิทธิผู้สูงอายุฯ. (2559. 25 สิงหาคม). <https://www.dop.go.th/th/know/4/77>
6. ปัญญาประดิษฐ์ AI เพื่อนใหม่วัยเก๋า. (2567, 27 มิถุนายน). ศินันท์ <https://www.chula.ac.th/news/170100/>
7. จาก EU AI Act สู่นโยบายพัฒนากฎหมาย AI ของประเทศไทย. <https://www.depa.or.th/en/article-view/eu-ai-act-ai>

About Me

ปริญญาเอกด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นนักวิจัยด้านผู้สูงอายุกับการรู้ทันสื่อ การสืบสานสื่อพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวชุมชน และเป็นอาจารย์สอนด้านการสื่อสารในสังคมผสมผสานที่สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล มีความสนใจเรื่องประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม และเชื่อว่าผู้สูงอายุทุกคนคือ ปูชนียบุคคลที่มีส่วนสร้างสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

อ. ดร.สิรินุส พยุภาณุวัฒน์

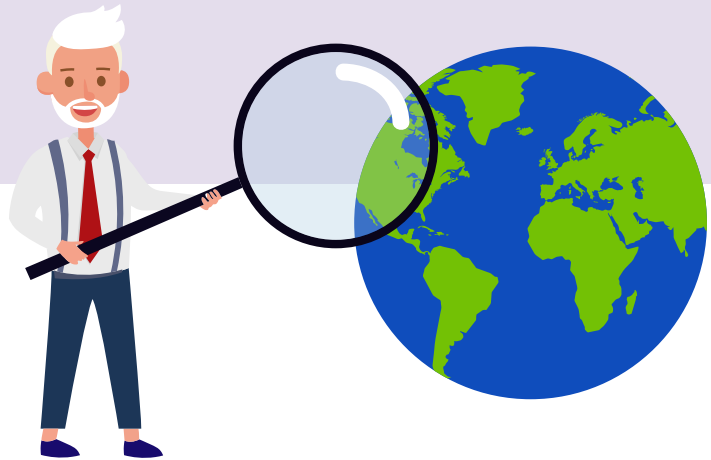
นักวิชาการอิสระ

ผู้สูงวัยกับการรู้เท่าทันสื่อ ท่ามกลางการเมือง(โลก) อันผันผวน

ณรงเดช พันระพุมมี

เมื่อโลกเปลี่ยนแปลง สังคมไทยก็ก้าวเข้าสู่ยุคที่ผู้คนมีอายุยืนยาวมากขึ้น ส่งผลให้จำนวนผู้สูงอายุในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สิ่งเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับจำนวนผู้สูงวัยที่มากขึ้น คือโลกของสื่อที่ผู้สูงอายุเสิร์ฟ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงอย่างเงียบ ๆ โดยที่หลายคนอาจไม่ทันสังเกตเห็น หากย้อนมองอดีต “สื่อ” สำหรับผู้สูงอายุยุคก่อน มักหมายถึงโทรทัศน์จอใหญ่ที่ตั้งอยู่กลางบ้าน ซึ่งเปิดรับชมข่าวสารจากช่องหลัก เช่น ช่อง 3 ช่อง 7 ระหว่างที่ทำงานบ้านหรือเตรียมอาหาร แต่ในปัจจุบันโลกของผู้สูงวัยไม่หยุดอยู่แค่หน้าจอโทรทัศน์อีกต่อไปแล้ว โทรศัพท์

มือถือเครื่องเล็ก ๆ ได้กลายเป็นหน้าต่างสำคัญที่เปิดออกสู่โลกกว้าง พาผู้สูงวัยเข้าไปสัมผัสกับเรื่องราวหลากหลาย ทั้งการพูดคุยกับลูกหลานผ่านแอปพลิเคชัน หรือชมคลิปวิดีโอจากทั่วทุกมุมโลกในยูทูปอย่างสะดวกง่ายดาย

อย่างไรก็ดี เมื่อผู้สูงวัยเริ่มเปิดรับสื่อใหม่ ๆ สิ่งก็ตามมาคือ ความท้าทายของการเสฟสื่อในรูปแบบที่ไม่เคยชิน โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญหน้ากับข้อมูลที่ทั้งจริงและเท็จปะปนกันไป “สื่อ” ที่ผู้สูงวัยได้รับในปัจจุบันจึงเป็นการผสมผสานระหว่าง “สิ่งเก่าที่คุ้นเคย” กับ “สิ่งใหม่ที่ยังไม่รู้ว่

จะเชื่อถือได้หรือไม่” สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวของผู้สูงอายุในการใช้ชีวิตร่วมกับเทคโนโลยี ขณะเดียวกันก็แฝงความเปราะบาง เพราะผู้สูงอายุจำนวนมากไม่น้อยยังขาด “ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ” และขาดความสามารถในการตั้งคำถามหรือวิเคราะห์ข้อมูลที่ไหลบ่าเข้ามาในชีวิตประจำวัน

ประเด็นที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่ง คือ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ “การเมือง” ที่ปัจจุบันแพร่กระจายอย่างรวดเร็วในสื่อออนไลน์ ผู้สูงอายุจำนวนมากอาจได้รับข้อมูลการเมืองที่รุนแรง ข้อมูลลวง หรือแม้กระทั่งทฤษฎีสมคบคิดที่บิดเบือนข้อเท็จจริงโดยไม่รู้ตัว ทั้งนี้ แม้ผู้สูงอายุจะเริ่มต้นด้วยความอยากรู้ เช่น เรื่องสงครามระหว่างประเทศ หรือเหตุการณ์ทุจริตระดับโลก แต่ด้วยความไม่รู้เท่าทันสื่อ การเสพสื่อโดยขาดการกลั่นกรอง ทำให้พวกเขาอาจหลงเชื่อข่าวปลอมหรือกลายเป็นส่วนหนึ่งของการส่งต่อข้อมูลผิด ๆ ได้ง่าย

ยกตัวอย่างข่าวสารการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุอย่างชัดเจน เช่น เรื่องสิทธิผู้สูงอายุ หรือสวัสดิการแห่งรัฐ ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้จะถูกนำเสนออย่างเข้มข้นผ่านสื่อทุกแขนง บ้างก็เป็นข้อเท็จจริง บ้างก็ถูกบิดเบือนเพื่อประโยชน์ทางการเมือง เช่น หากวันหนึ่งมีกระแสข่าวว่า “รัฐบาลใหม่จะตัดงบประมาณผู้สูงอายุ” หรือ “ฝ่ายค้านเสนอเพิ่มสวัสดิการ แต่มีเบื้องหลังแอบแฝง” ถ้าผู้สูงอายุขาดทักษะการตั้งคำถาม หรือไม่กล้าไตร่ตรอง พวกเขาอาจเชื่อและเกิดความหวาดกลัว หรือโกรธเคืองโดยไม่จำเป็น หรือข่าวการเลือกตั้งที่แข่งขันกันดุเดือดเป็นความขัดแย้งเรื่องนโยบายระดับชาติในอนาคต เมื่อถึงเวลานั้นสื่อจำนวนมากไม่น่าจะนำเสนอข่าวเพื่อสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จนเกิด “ข่าวปลอมทางการเมือง” อย่างข่าวโจมตีผู้สมัครคนหนึ่งด้วยข้อมูลที่ไม่มีมูล หรือการสร้างข่าวลือเพื่อ discredit ฝ่ายตรงข้าม

ยิ่งในประเด็นการเมืองระหว่างประเทศยิ่งอาจเป็นปัญหาเพราะเป็นการรับข่าวสารที่ “แปล” มาจากต่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น เรื่องความขัดแย้งระหว่างสองมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และจีน ที่กำลังเขย่าเวทีโลก แม้ดูเหมือนเป็นเรื่องไกลตัว แต่ความเปลี่ยนแปลงจากเวทีระหว่างประเทศก็กระทบมาถึงคนไทยอย่างเจ็บ ๆ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มักตกอยู่ในวงล้อมของข้อมูลข่าวสารที่อาจไม่ถูกต้อง

อีกตัวอย่างชัดเจนคือ สงครามการค้าที่เริ่มต้นขึ้นในยุคของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก รวมถึงไทยด้วย แต่คำศัพท์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ เช่น “ภาษีการค้า”

หรือ “พันธกรณีระหว่างประเทศ” ก็ยังเป็นเรื่องเข้าใจยากสำหรับคนทั่วไป ยิ่งสำหรับผู้สูงอายุในชนบท ที่ข่าวสารส่วนใหญ่มักถูกส่งต่อกันแบบปากต่อปาก หรือจากโซเชียลมีเดียที่ขาดการตรวจสอบ ความเข้าใจผิดจึงเกิดขึ้นได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นการเข้าใจว่าสงครามการค้าคือสงครามที่มีการใช้อาวุธจริง หรือการมองเห็นคู่ขัดแย้งระหว่างประเทศในแง่มุมที่เกินจริง

อีกกรณีที่น่าสนใจ คือ เมื่อจีนเข้ามามีส่วนร่วมกับไทยในการปราบปรามแก๊งคอลเซ็นเตอร์ที่หลอกลวงประชาชน แทนที่ผู้คนจะรู้สึกอุ่นใจ บางคนกลับรู้สึกหวาดระแวง กลัวว่าจีนจะเข้ามายึดประเทศ ข้อความและข่าวปลอมที่แพร่สะพัดในโลกออนไลน์ เช่น “จีนกำลังยึดครองไทย” สะท้อนให้เห็นถึงความกลัวที่เกิดจากการขาดแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

ความท้าทายที่สังคมไทยต้องเผชิญในวันนี้ จึงไม่ใช่แค่เรื่องผลกระทบจากเวทีการเมืองโลก หรือภัยจากอาชญากรรมข้ามชาติ แต่คือการทำให้ผู้สูงอายุในไทยได้ “รู้เท่าทันสื่อ” เพื่อแยกแยะข่าวจริง ข่าวลือ และหลีกเลี่ยงการตกเป็นเหยื่อของข้อมูลปลอม โดยเฉพาะในเรื่องการเมือง เพราะหากเกิดการเข้าใจผิด ก็อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในสังคมได้ง่าย

ข่าวความขัดแย้งทางการเมือง ไม่ว่าจะในหรือต่างประเทศ ไม่ใช่แค่เรื่องของคนหนุ่มสาว หรือแค่ข้อโต้แย้งธรรมดา ๆ แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุไทยอย่างลึกซึ้ง หากสังคมไม่ใส่ใจให้ความรู้ และไม่นำ

Fake News

Think twice

politician

ทางให้ผู้สูงอายุเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัว พวกเขาอาจตกเป็นเหยื่อของข้อมูลผิด ๆ และหากปล่อยไว้เช่นนั้น ความไม่เข้าใจกันอาจลุกลามไปเป็นความขัดแย้งระหว่างวัย หรือแม้แต่ในกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกันเอง

การเสริมสร้าง “การรู้เท่าทันสื่อ” ให้ผู้สูงอายุ จึงไม่ใช่แค่การป้องกันไม่ให้หลงเชื่อข่าวปลอม แต่ยังเป็นการมอบ “แว่นตาใหม่” ที่ช่วยให้พวกเขามองเห็นโลกและเรื่องการเมืองอย่างลึกซึ้ง รอบด้าน และเข้าใจบริบทต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น เพราะถ้าผู้สูงอายุขาดโอกาสในการเรียนรู้เรื่องสื่อและการเมือง วันหนึ่งเรื่องราวความขัดแย้งทางการเมืองในโลกอาจกลายเป็นเรื่องที่สร้างความทุกข์ใจ บีบคั้นจิตใจของพวกเขาอย่างไม่ควรจะเป็น ฉะนั้น หากเราใส่ใจและให้ความรู้เรื่อง “การรู้เท่าทันสื่อ” แก่ผู้สูงอายุ ก็เหมือนกับการให้เกราะป้องกันและเครื่องมือสำคัญ ที่จะช่วยให้พวกเขาอยู่ในสังคมที่เต็มไปด้วยข้อมูลหลากหลาย ได้อย่างมั่นคง และมีศักดิ์ศรี

การออกแบบวิธีการเรียนรู้เพื่อให้ผู้สูงอายุของไทยรู้เท่าทันสื่ออย่างเหมาะสมและเข้าถึงง่าย ควรคำนึงถึงบริบทและวิถีชีวิตของพวกเขา ซึ่งอาจทำได้หลายแนวทาง

ทางแรก สร้างนิสัยการตั้งคำถามกับข่าวสารที่ได้รับในยุคที่ข่าวสารจากทั่วโลกไหลเข้าสู่โทรศัพท์มือถือทุกชั่วโมง ผู้สูงอายุน่าจะต้องรู้จักตั้งคำถามกับสิ่งที่เห็น ไม่ว่าจะป็นข่าวการเมืองไทย เช่น กรณีการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล หรือข่าวต่างประเทศ เช่น การเลือกตั้งสหรัฐฯ ที่มีผลต่อเศรษฐกิจโลก ข่าวสารเหล่านี้ล้วนมีหลายแง่มุมที่ควรไตร่ตรอง เช่น “ใครเป็นผู้เผยแพร่ข่าว” “ข่าวนี้มีผลประโยชน์ต่อใคร” หรือ “มีอะไรที่ข่าวนี้ไม่ได้บอก” หรือเช่น ช่วงที่มีข่าวว่าต่างประเทศจะถอนการลงทุนจากไทย หลายคนเชื่อโดยไม่ตรวจสอบ แท้จริงแล้ว บางครั้งเป็นแค่ข่าวที่ออกมาเพื่อหวังผลทางการเมือง การรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นเสมือนไฟฉายที่ช่วยให้ผู้สูงวัยกล้าถามและคิดวิเคราะห์ก่อนเชื่อ

ทางที่สอง รู้เท่าทันกลลวงและข่าวปลอม ปัจจุบันมีข่าวปลอมจำนวนมากที่ดูเหมือนจริง โดยเฉพาะในโลกออนไลน์ เช่น กรณีข่าวลือเกี่ยวกับการรัฐประหาร หรือการโจมตีทางทหารระหว่างประเทศ ที่บางครั้งแชร์ต่อ ๆ กันในกลุ่มไลน์ผู้สูงอายุ ซึ่งสร้างความตระหนกโดยไม่จำเป็น

หรือเช่น ช่วงที่มีข่าวลือเกี่ยวกับ “สงครามระหว่างจีนและไต้หวัน” ที่ระบุว่าประเทศไทยจะได้รับผลกระทบโดยตรง ทั้งที่จริงอาจไม่ใช่ตามที่ข่าวนั้นเสนอ ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงสมควรได้รับการบอกกล่าวให้ตรวจสอบว่า ข่าวนี้มีที่มาชัดเจนหรือไม่ ภาพหรือข้อความที่เห็นนั้นถูกตัดต่อหรือบิดเบือนหรือเปล่า และควรระวังการแชร์ข่าวต่อโดยไม่ตรวจสอบ

ทางที่สาม ใช้ข่าวสารให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะข่าวต่างประเทศ แม้จะดูเหมือนไกลตัว แต่แท้จริงส่งผลกับชีวิตผู้สูงอายุไม่น้อย เช่น กรณีข่าวนโยบายเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ที่ส่งผลให้ราคาน้ำมันในไทยปรับตัวสูงขึ้น หรือกรณีปัญหาสงครามในยูเครนที่กระทบต่อราคาสินค้าและค่าครองชีพ ถ้าผู้สูงอายุเข้าใจและแยกแยะข่าวสารได้ ก็จะสามารถเตรียมตัววางแผนค่าใช้จ่าย หรือตัดสินใจทางการเมืองอย่างการเลือกตั้ง ด้วยข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่หลงเชื่อข่าวลวงที่หวังผลทางการเมืองดังเช่น ช่วงเลือกตั้งที่ผ่านมา มีข่าวปลอมมากมายที่โจมตีฝ่ายการเมืองต่าง ๆ ซึ่งหากผู้สูงอายุกู้เท่าทัน ก็จะไม่ตกเป็นเหยื่อ และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีเหตุผล

ในปัจจุบันและอนาคต ดูเหมือนว่าผู้สูงอายุในยุคนี้กำลังยืนอยู่ตรงทางแยก 4 สาย หนึ่งคือ โอกาส ที่ได้เรียนรู้เรื่องการเมืองไทยและต่างประเทศอย่างใกล้ชิด อีกหนึ่งคือ ความเสี่ยง ที่จะหลงเชื่อข่าวลวงจนเกิดความกลัวและสับสน อีกทางคือ การเรียนรู้ ที่จะเข้าใจโลกมากขึ้นทางสุดท้ายคือ ความเจ็บเหงา หากเลือกไม่รับรู้ข่าวสารเลย ทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับการพัฒนาทักษะรู้เท่าทันสื่อ ที่จะทำให้ผู้สูงอายุไม่ใช่แค่ “ผู้รับข่าวสาร” แต่เป็น “คนที่ใช้ข่าวสารอย่างรู้เท่าทัน” เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในสังคมอย่างแท้จริง

Think twice

About Me

ปริญญาเอกด้านการแปลศึกษา เป็นนักวิจัยด้านการแปลในบริบทต่าง ๆ เช่น การสื่อสาร การแปล ปรากฏการณ์การแปลกับสังคมและการเมือง และการแปลในฐานะการสื่อความรู้ ให้ความครอบคลุมแก่ทุกคนในสังคม

พศ. ดร.ณสวเดช พันธะพุมบี

อาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย

รายการอ้างอิง

- Tortermvasana, K. (2019). TV leads among Thai viewers. *Bangkok Post*, 18 November. <https://www.bangkokpost.com/business/general/1796874/tv-leads-among-thai-viewers>
- Tortermvasana, K. (2019). TV leads among older viewers. *Bangkok Post*, 19 November. <https://www.bangkokpost.com/business/general/1797094/tv-leads-among-older-viewers>
- Vivion, M., Reid, V., Dubé, E., Coutant, A., Benoit, A., & Tourigny, A. (2024). How older adults manage misinformation and information overload-A qualitative study. *BMC public health*, 24(1), 871. <https://doi.org/10.1186/s12889-024-18335-x>
- Vishal Gulati, V., and Sreesing, P. (2024). Trump 2.0: Impact on the global and Thai economy. SCB Economic Intelligence Center. <https://www.scbec.com/en/detail/product/trade-151124>
- Strangio, S. (2025). Thai PM calls for study into effects of Trump trade policy. *The Diplomat*, 12 February. <https://thediplomat.com/2025/02/thai-pm-calls-for-study-into-effects-of-trump-trade-policy/>
- China repatriates more than 1,000 online scam workers rescued from Myanmar. (2025). NPR, 20 February. <https://www.npr.org/2025/02/20/g-s1-49816/china-repatriates-workers-myanmar-thailand>
- Thailand and China to set up anti-scam centre. (2025). *Bangkok Post*, 20 January. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2946851/thailand-and-china-to-set-up-anti-scam-centre>
- Krisanaraj, J. (2024). Digital divide a major challenge facing Thailand amid ageing society. *The Nation*, 15 June. <https://www.nationthailand.com/business/tech/40038801>

Next 20 years

ผู้สูงอายุจะเป็นอย่างไร ในอีก 20 ปีข้างหน้า?

คิดเล่น ๆ ในมุมมองทางวัฒนธรรม
และประชากรศาสตร์

เมื่อสามปีที่แล้วผู้เขียนได้ไปเก็บข้อมูลงานวิจัยร่วมกับเพื่อนนักวิจัยชาวญี่ปุ่นในจังหวัดใกล้ ๆ กรุงเทพฯ ซึ่งโจทย์หลักในการสัมภาษณ์ของเราในครั้งนั้นประมาณว่า สนใจอยากจะทำเปรียบเทียบมุมมองและความคิดระหว่างผู้สูงอายุไทยและผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นต่อการวางแผนชีวิตในอนาคตจากการพูดคุยกับผู้สูงอายุไทยหลายคน เพื่อนนักวิจัยชาวญี่ปุ่นรู้สึกประหลาดใจกับข้อมูลที่คล้าย ๆ กันที่ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่บอกว่า “ไม่ได้วางแผนอะไร คิดเฉพาะวันนี้กับพรุ่งนี้ ไม่ได้คิดอะไรที่มันไกลเกินไปอะไรมันจะเกิดมันก็ต้องเกิด เกิดแล้วก็ต้องยอมรับ ปล่อยให้มันได้รู้จักปลงให้เป็น” ซึ่งต่างจากผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นที่ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการวางแผนชีวิตในแทบทุกเรื่องเสมอ ซึ่งแน่นอนว่าวัฒนธรรมและบริบทแวดล้อมที่ผ่านมามาตลอดช่วงชีวิตของผู้สูงอายุมีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมโลกทัศน์ของผู้สูงอายุต่อความเป็นไปในชีวิตและอนาคต

ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์

จะว่าไปแล้วตัวผู้เขียนเองแม้อยู่ในแวดวงวิชาการก็ไม่ได้วางแผนอนาคตกับชีวิตหลังเกษียณในทุกเรื่องที่ทำเป็นอย่างจริงจัง ทำให้กลับมาย้อนถามตัวเองว่า “เพราะอะไร?” คำตอบหนึ่งผุดขึ้นมาว่า “ถ้ารู้อนาคตได้ก็ดีนะสิ จะได้ว่าแผนถูก” หรือมีเป้าหมายได้ว่าจะวางแผนเรื่องอะไรบ้างที่ซับซ้อนมากขึ้น นอกเหนือจากเรื่องสุขภาพและการเงินซึ่งเป็นเรื่องพื้นฐานที่แทบทุกคนตระหนักกันดีอยู่แล้ว แต่ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับการคาดการณ์เรื่องใน “อนาคต” เพราะมีความ “ไม่แน่นอน” ปนอยู่ด้วยอย่างแน่นอน ในเชิงวิชาการมีหลักการในการคาดการณ์อนาคตมากมายและพยายามให้ความน่าเชื่อถือและมีความเป็นไปได้มากที่สุดซึ่งจะไม่พูดถึงในบทความนี้ แต่จะขอคิดเล่น ๆ ในมุมมองเชิงวัฒนธรรมและประชากรศาสตร์ที่สนใจบริบทของอายุ เพศ รายได้ การเรียนรู้ และการทำงาน เป็นสิ่งเป

อยู่นาน เพื่อนเยอะ (?)

จากการคาดการณ์จำนวนประชากรสูงอายุของ United Nations¹ ในอีก 25 ปีข้างหน้า หรือ ค.ศ. 2050 ประเทศไทยจะมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 29.6 ซึ่งหมายความว่า 1 ใน 3 ของประชากรในประเทศไทยจะเป็นผู้สูงอายุ ดูเหมือนในอนาคตอันใกล้จะเป็นยุคทองของผู้สูงอายุ จำนวนที่มากขึ้นเมื่อมีการเคลื่อนไหวใด ๆ ย่อมสร้างผล

กระทบต่อสังคมอย่างแน่นอน อย่างไรก็ตาม มีความท้าทายตามมาอย่างมากทั้งต่อตัวผู้สูงอายุเองและสังคม นอกจากจำนวนที่มากขึ้นแล้วอายุยังยืนยาวขึ้นกว่าเดิม จากการคาดการณ์อายุขัยเฉลี่ยในอีก 15 ปี² (ค.ศ. 2040) ผู้ชายจะอยู่ยาวไปถึงเกือบ 80 ปี (เฉลี่ย 77.2 ปี) และผู้หญิงอยู่เกิน 80 ปี (เฉลี่ย 82.3 ปี) ดังนั้นเพื่อนที่มีอยู่เยอะมีแนวโน้มว่าเป็นเพื่อนหญิงเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ใด ๆ กลับพบว่าวัยสูงอายุเป็นกลุ่มที่มักเผชิญความโดดเดี่ยวทางสังคม (Social Isolation) และความเหงา (Loneliness) สูงกว่าวัยอื่น ๆ โดยประมาณ 1 ใน 4 ราย ที่ประสบกับความโดดเดี่ยวทางสังคม หรือตัวอย่างเช่น ผู้สูงอายุร้อยละ 20-34 ในจีน ยุโรป ละตินอเมริกา และสหรัฐอเมริกา ที่ประสบกับภาวะเหล่านี้ งานวิจัยจำนวนมากแสดงให้เห็นว่าการแยกตัวออกจากสังคมและความเหงาส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและใจ ตลอดจนคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้ามเพราะผลกระทบต่ออัตราการเสียชีวิตเทียบได้กับปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ เช่น การสูบบุหรี่ โรคอ้วน และการไม่ออกกำลังกาย และบางครั้งอาจนำไปสู่การฆ่าตัวตายในผู้สูงอายุ³

แม้ในปัจจุบันผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่ยังอยู่กับลูกหลานหรือมีคนในครอบครัว ทำให้ชีวิตไม่โดดเดี่ยวจนเกินไป และในชนบทก็ยังมีบรรยากาศของการไปมาหาสู่หรือพบปะกันอยู่บ้าง แต่รูปแบบการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุก็มีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การอยู่อาศัยลำพังตา-ยาย หรือ

Next?

เฉพาะกับคู่สมรสและอยู่คนเดียวมากขึ้น โดยร้อยละของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับลูกลดลงประมาณร้อยละ 20 ในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา⁴ และสัดส่วนผู้สูงอายุชาวไทยที่อาศัยอยู่คนเดียวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.6 ในปี 2554 เป็นร้อยละ 10.8 ในปี 2560⁵ นอกจากนี้ คุณค่าที่รับรู้ต่อผู้สูงอายุก็ลดลงโดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น⁶ ซึ่งความเหงาก็พบว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุตกเป็นเหยื่อของสื่อลวง

อีกเกือบครึ่งชีวิตที่เหลือจะเอาอะไรกิน

ในอดีตยามที่อายุขัยเฉลี่ยของคนไทยอยู่ประมาณ 50-60 ปี เมื่อเกษียณจากการงานอยู่ต่ออีกไม่กี่ปีก็ลาจากโลกไปแล้ว เงินเก็บหรือบำเหน็จบำนาญของผู้สูงอายุบางรายก็ยิ่งเหลือตกทอดไปให้ลูกหลานได้ แต่ในอนาคตที่มีแนวโน้มว่าหลังจากที่เกษียณหรือหยุดงานแล้ว จะอยู่ต่อไปอีก 20-30 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ไม่น้อยเลยทีเดียว คนส่วนใหญ่ในสังคมไทยยังไม่สามารถออมเงินไว้ใช้หลังเกษียณ มีเพียงร้อยละ 14.4 เท่านั้นที่สามารถออมเงินเพื่อรองรับเหตุฉุกเฉินและชีวิตหลังเกษียณได้อย่างเหมาะสม⁷ สำหรับผู้ที่ไม่มียกเงินออมหรือมีแต่น้อยก็ตกอยู่ในภาวะเสี่ยงสูงที่จะประสบปัญหาในการดำรงชีวิตในบั้นปลาย หากต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์เศรษฐกิจผันผวนด้วยเหตุปัจจัยที่ไม่คาดคิด การพึ่งพาสวัสดิการของรัฐอาจเป็นเรื่องที่ยากยิ่งขึ้นเมื่อจำนวนประชากรสูงอายุมากขึ้น การตั้งตารอให้เพิ่มเบี้ยผู้สูงอายุอาจเป็นเพียงความฝันที่รุ่งโรจน์เฉพาะช่วงหาเสียง ความคิดที่ว่า “วัยสูงอายุเป็นวัยแห่งการพักผ่อน” คงต้องทบทวนใหม่สำหรับสังคมไทยที่ระบบเงินบำนาญและสวัสดิการยังไม่ครอบคลุมและเพียงพอ เรื่องการทำงานในวัยสูงอายุอาจเป็นเรื่องที่

ต้องหันมาให้ความสำคัญอย่างจริงจัง “อายุ” อาจไม่ใช่เกณฑ์การตัดสินใจของทั้งหน่วยงานผู้ว่าจ้างและผู้สูงอายุเอง “ศักยภาพ” ในการทำงานน่าจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้สูงอายุยังสามารถพึ่งพาตัวเองและมีอิสระทางการเงิน โดยไม่ต้องพึ่งพาลูกหลานหรือเป็นภาระของภาครัฐ อย่างไรก็ตาม ต้นทุนทางด้านสุขภาพและทักษะในการทำงานก็เป็นสิ่งที่ต้องเตรียมและสะสมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ

เรียนรู้ที่จะพึ่งพาเทคโนโลยี

หากพูดถึงอนาคตแต่ไม่พูดถึงเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดดในทุก ๆ วันคงไม่ได้ ถึงแม้เทคโนโลยีสมัยใหม่จะมีทั้งด้านบวกและลบก็ตาม แม้เข้าสู่วัยสูงอายุแต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้จึงไม่สามารถหยุดแค่ใบรับรองหรือปริญญาที่ใช้ในการทำงานเมื่อวัยหนุ่มสาว หรือการเรียนรู้จากงานในช่วงที่อยู่ในวัยทำงานเท่านั้น “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” (Lifelong Learning) จะต้องอยู่กับผู้สูงอายุยุคใหม่ แม้แนวคิดนี้เกิดขึ้นมาเกือบร้อยปีแล้ว แต่ถูกให้ความสำคัญเมื่อไม่กี่ทศวรรษมานี้เมื่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้วยการผลักดันจาก The UNESCO International Education Commission ทำให้คนต้องเรียนรู้เพื่อเท่าทันตลอดเวลา ในช่วงที่ไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเรียนรู้ตลอดชีวิตในกลุ่มผู้สูงอายุก็ได้รับการส่งเสริมมากขึ้น ทั้งในรูปแบบกลุ่ม ชมรม และโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในยุคปัจจุบันได้อย่างปลอดภัยและเกิดประโยชน์ ได้บรรจุในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) และ 3 (พ.ศ. 2566-2580) โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ นำนโยบายดังกล่าวสู่การปฏิบัติ เช่น กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และกระทรวงสาธารณสุข

การดำรงชีวิตในรูปแบบที่เปลี่ยนไปสู่การที่ต้องพึ่งตัวเองมากขึ้นมากกว่าการพึ่งพาลูกหลานในยุคที่เด็กเกิดน้อย ความสัมพันธ์ทางสังคมและค่านิยมที่แปรเปลี่ยน การดูแลสุขภาพในแบบที่คนเราไม่เคยมีอายุ

ยืนยาวขนาดนั้นมาก่อน ซึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและความจำ เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการอยู่ตามลำพังหรือพึ่งพาตัวเองได้ถูกพัฒนามากขึ้น เพื่อช่วยในการป้องกัน ติดตาม และอำนวยความสะดวก สุขภาพและการดูแล ในอนาคตอาจปรับไปสู่การดูแลที่บ้านหรือในชุมชนมากขึ้น

นอกจากนี้ ระบบเศรษฐกิจมีแนวโน้มไปสู่ระบบไร้เงินสด (Cashless System) และการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้จ่ายและการออมจะถูกขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ที่ผู้สูงอายุจะต้องเรียนรู้และระมัดระวัง การถูกหลอกลวงทางการเงิน (Financial Scams) ที่อาจแพร่หลายและซับซ้อนมากขึ้น หรือแม้แต่การทำงานก็จะมีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น ตลอดจนการสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์ที่ผ่านเทคโนโลยี และแม้แต่การพักผ่อนหย่อนใจก็มีอิทธิพลของเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก

การเป็นผู้สูงอายุในอนาคตคงต้องตื่นตัวอย่างมาก การปรับตัวที่รวดเร็วเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุยุคใหม่ ผู้สูงอายุจำเป็นจะต้องติดตามและเรียนรู้ นอกจากนี้เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ยังช่วยให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย

รายการอ้างอิง

1. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. (2020). *World Population Ageing 2019 (ST/ESA/SER.A/444)*.
2. United Nations. (2013). *World Population Ageing 2013*. New York: Department of Economic and Social Affairs, 2013
3. World Health Organization. (2021). *Social isolation and loneliness among older people*. Retrieved from: <https://www.who.int/publications/item/9789240030749>
4. Sasiwongsaroj K, Burasith Y. Features and challenges of an ageing population in Thailand. In: Montesano MJ, Chong T, Heng M, eds. *After the Coup: The National Council for Peace and Order Era and the Future of Thailand*. ISEAS - Yusof Ishak Institute; 2019:357-380.
5. National Statistical Office. (2022). *The 2021 Survey of The Older Persons in Thailand*. Accessed March 29, 2023. Retrieved from: https://catalogapi.nso.go.th/api/doc/department/D12/D12_P01/D12_P01_43_2.pdf
6. Office of the National Economic and Social Development Council. *Thai Social Situation and Outlook of 2014*. Article in Thai. Retrieved from: https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/article_attach/11795/16084.pdf
7. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *สรุปผลที่สำคัญ การสำรวจการติดตามระดับความรู้และการเข้าถึงบริการทางการเงินของครัวเรือน พ.ศ. 2565*. สืบค้นจาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2023/20231115075919_49757.pdf
8. Kaplan, A. (2016). *Lifelong learning: Conclusions from a literature review*. *International Online Journal of Primary Education*, 5 (2), 43-50.

About Me

ปริญญาเอกด้าน Demography เป็นนักวิจัยข้ามวัฒนธรรม สนใจผลพวงของความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการย้ายถิ่นและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมสูงอายุที่สัมพันธ์กับสุขภาวะของบุคคลและสังคมในมิติของการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม การสูงวัยข้ามชาติ และทุนทางวัฒนธรรมในการดูแลผู้สูงอายุ โดยยึดมั่นว่า **“วัฒนธรรม”** เป็นกุญแจสำคัญในการถอดรหัสการสื่อสารความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมในทุกช่วงชีวิตของมนุษย์

ศ. ดร.ชวัญจิต ศศิวงศาโรจน์

อาจารย์ประจำหลักสูตรวัฒนธรรมศึกษา
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย

สูงวัยใจ(ต๋อง)สู้ -

นักเสตงนำ
กำลังหลัก
ของยุค AI

บูมแล้ว

บูมอยู่

และจะบูมต่อไป

จุยีน แซ่จาง

ในยามที่ประชากรทั่วโลกอายุยืนขึ้นสวนทางกับอัตราการเกิดที่ลดลงทุกปี (ยกเว้นทวีปแอฟริกา)¹ จนกระทั่งจำนวนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวนล้าหน้าประชากรเด็กอายุต่ำกว่า 5 ขวบเรียบร้อยแล้ว ในปี 2020² ผู้สูงอายุกลายเป็นที่จับตามองของธุรกิจต่าง ๆ ทั้งในฐานะแรงงาน ลูกค้า ผู้บริโภค และผู้ผลิต บทบาทที่เพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุในภาคธุรกิจไม่ได้มีสาเหตุมาจากโครงสร้างประชากรในปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังเป็นผลมาจากการคาดการณ์ของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งองค์การสหประชาชาติว่า ภายในปี 2030 ประชากรที่อายุ 65 ปีขึ้นไปจะมีจำนวนมากกว่าวัยหนุ่มสาว และจะมีสัดส่วนเติบโตล้าหน้าประชากรวัยเด็กที่อายุต่ำกว่า 5 ขวบเป็นเท่าตัว³

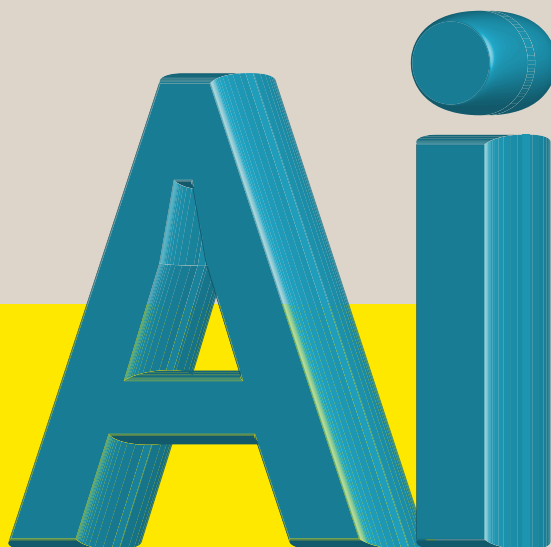
การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ว่านั้น นำมาซึ่งคำถามมากมายเกี่ยวกับแนวทางการรับมือกับโลกอนาคตที่จะมีผู้สูงอายุเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนสังคม ท่ามกลางกระแสธารความเปลี่ยนแปลงในโลกที่รวดเร็วนี้ วิถีชีวิตของผู้สูงอายุจะเป็นอย่างไร เป็นคำถามที่หลายภาคส่วนรวมทั้งตัวผู้สูงอายุเองอาจจะคิดสงสัย วันนี้เราจึงมาไล่เรียงภาพอนาคตที่เป็นไปได้ให้เป็นข้อมูลประกอบการเตรียมตัวและเตรียมใจรับมือกับสังคมสูงวัยและการเข้าสู่ช่วงสูงวัยอย่างมั่นคง (กว่าเดิม)

อันดับแรกด้านประชากร จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นสวนทางกับแรงงานวัยหนุ่มสาวที่ลดลง ทำให้ผู้สูงอายุยังคงต้องอยู่เป็นแรงงานในตลาดการจ้างงานต่อไป วัยเกษียณจึงอาจขยายจากอายุ 60 เป็น 65 ปี ซึ่งเป็นอายุเกษียณตามกฎหมายของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปจำนวนมาก บางประเทศในยุโรปตะวันตก เช่น เดนมาร์ก อิตาลี เนเธอร์แลนด์ กรีซ ไชล์แลนด์ นอร์เวย์ กำหนดอายุเกษียณไว้ที่ 67 ปีมาแล้ว ในขณะที่ประเทศอย่างสหราชอาณาจักร สวีเดน และเยอรมนี มีแผนจะปรับอายุเกษียณให้สูงขึ้นเป็น 67-68 ปี ในอนาคตอันใกล้⁴ สำหรับประเทศไทย กฎหมายกำหนดอายุเกษียณไว้ที่ 55 และ 60 ปี ด้วยเงื่อนไขที่แตกต่างกัน โดยอายุ 55 ปีเป็นอายุเกษียณของการรับ

สิทธิประกันสังคม กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ และกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ส่วนอายุ 60 ปีเป็นอายุเกษียณงานของข้าราชการ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กองทุนการออมแห่งชาติ และค่าชดเชย พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน⁵

อย่างไรก็ดี ในความเป็นจริง ทุกประเทศคนวัยทำงานเกษียณอายุได้ทั้งก่อนหรือหลังจากอายุเกษียณตามกฎหมาย ขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ความต้องการส่วนบุคคล เงื่อนไขสภาพแวดล้อม รวมทั้งความมั่นคงทางการเงินในขณะนั้น การเพิ่มอายุเกษียณจึงไม่ได้เป็นปัญหาเท่าใดนักเมื่อเทียบกับผลกระทบของการเพิ่มอายุเกษียณที่ตามมาในภาพกว้าง ประเด็นที่เด่นชัดที่สุดคือ ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่อาจรุนแรงขึ้นระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุที่สถานะรายได้ต่างกัน สำหรับผู้สูงอายุรายได้ปานกลางจนถึงค่อนข้างสูงซึ่งมักจะมีทักษะสูงด้วยการเพิ่มอายุเกษียณเป็นโอกาสให้ผู้สูงอายุเพิ่มรายได้ รวมทั้งรักษาความ “กระฉับกระเฉง” ของร่างกาย จิตใจและสมอง ในทางกลับกันสำหรับผู้สูงอายุที่ทำงานโดยใช้แรงกายซึ่งมักจะมีรายได้ต่ำ อายุเกษียณทางกฎหมายที่เพิ่มขึ้นอาจหมายถึงสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรมไวขึ้น และระยะเวลาพักผ่อนในช่วงบั้นปลายชีวิตที่น้อยลง ในขณะที่รายรับไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตหลังเกษียณ⁶

ถัดมาด้านเทคโนโลยี ในยุคที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือที่เรียกสั้น ๆ ติดปากว่า เอไอ เป็นที่ฮือฮาในวงกว้างทั่วทุกสายงานและการใช้ชีวิตประจำวันนั้น ผู้สูงวัยก็จัดเป็นหนึ่งในกลุ่มประชากรที่เป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาเอไอเพื่อยกระดับคุณภาพ

ชีวิตเช่นกัน หรือแท้จริงแล้ว อาจกล่าวได้ว่า การเจริญเติบโตของประชากรสูงวัยเป็นปัจจัยขับเคลื่อนให้เกิดการนำเอไอมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอไอเพื่อบริการด้านสุขภาพ และการแพทย์สำหรับผู้สูงอายุ

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น เทคโนโลยีที่สวมใส่ติดตัวเพื่อติดตามความเคลื่อนไหว กิจกรรมประจำวันและรูปแบบการใช้ชีวิตปกติของผู้สูงอายุ เช่น นาฬิกาอัจฉริยะ (Smart Watch) แว่นตาอัจฉริยะ (Smart Glasses) แหวนอัจฉริยะ (Smart Ring) ซึ่งสามารถส่งสัญญาณแจ้งเตือนผู้ติดต่อกรณีฉุกเฉินแทนผู้สูงอายุได้ เช่น เซอร์ของเทคโนโลยีสวมใส่ได้เหล่านี้ทำหน้าที่ตรวจจับพฤติกรรมที่คลาดเคลื่อนจากแบบแผนการใช้ชีวิตปกติ แจ้งเตือนเมื่อถึงเวลาทำกิจกรรมประจำวันที่สำคัญของผู้สูงอายุ หรือแม้กระทั่งจับสัญญาณอันตรายจากร่างกายแล้วส่งคำร้องขอความช่วยเหลือไปยังหน่วยบริการสาธารณสุขหรือครอบครัวได้ทันทีที่ผู้สูงอายุประสบอุบัติเหตุหกล้มในบ้านหรืออาการโรคประจำตัวกำเริบ เป็นต้น⁷

สำหรับผู้ป่วยอัลไซเมอร์หรือพาร์กินสัน ซึ่งมักมีอาการหลงลืมร่วมด้วย เทคโนโลยีสวมใส่ทำหน้าที่เสมือนป้ายบอกทางให้สมาชิกในครอบครัวตามหาผู้สูงอายุที่หลงออกจากบ้านจนเจอ เฉกเช่นเดียวกัน

ระบบสมาร์ทโฮมหรือบ้านอัจฉริยะที่เชื่อมต่ออุปกรณ์ของใช้อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ในบ้านเข้ากับสมาร์ทโฟนช่วยแบ่งเบาภาระการดูแลจัดการความเรียบร้อยในบ้านของผู้สูงอายุ ด้วยการตั้งค่าล่วงหน้าหรือให้ลูกหลานสมาชิกในครอบครัวสั่งการอุปกรณ์เครื่องใช้ทางไกลผ่านสมาร์ทโฟนพร้อมสอดส่องดูแลความเป็นไปของผู้สูงอายุ นับเป็นอีกหนึ่งมาตรการเพิ่มความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่เพียงลำพังได้เป็นอย่างดี

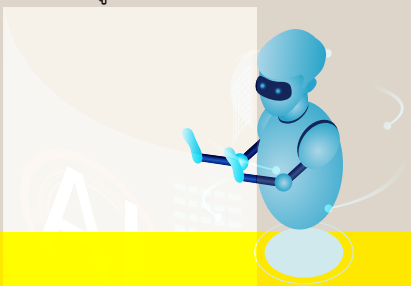
นอกจากเทคโนโลยีสวมใส่และระบบบ้านอัจฉริยะข้างต้นแล้ว ปัจจุบันไอเอียยังถูกนำไปใช้สร้างเกมออนไลน์ที่ช่วยพัฒนาและกระตุ้นศักยภาพการเรียนรู้ของสมอง ซึ่งเป็นวิธีการป้องกันและชะลอภาวะความจำเสื่อมจากอัลไซเมอร์ที่กำลังได้รับความนิยม เกมบนแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เหล่านี้มีระบบติดตามความก้าวหน้าของผู้เล่นในเกมเพื่อปรับระดับความยากง่ายให้เหมาะสมและกระตุ้นการใช้สมองแต่ละส่วนตามการประมวลผลของอัลกอริทึมในเกม⁸ เอไอบางประเภทยังสามารถทำหน้าที่เป็นเพื่อนคุยยามเหงาให้แก่ผู้สูงอายุได้อีกด้วย ทั้งในรูปแบบแอปพลิเคชันบนสมาร์ทโฟนหรือฝังตัวอยู่ในเครื่องประดับอย่างสร้อยคอ

หากถอยออกมามองภาพกว้างในระดับสังคมจะพบว่าการใช้เอไอสำหรับผู้สูงอายุแพร่หลายมากที่สุดในด้านที่เกี่ยวกับสุขภาพ และการแพทย์ เช่น การตรวจวินิจฉัยโรค การวางแผนแนวทางการรักษาเฉพาะบุคคล การวิเคราะห์ผลตรวจห้องปฏิบัติการ หรือวิทยาการทางการแพทย์อื่น ๆ ซึ่งช่วยให้โรคร้ายที่มาพร้อมกับการสูงวัยไม่บั่นทอนการใช้

ชีวิตประจำวันจนเกินไป อาจไม่เกินความเป็นจริงเท่าใดนักที่จะกล่าวว่า บริการด้านสุขภาพและการแพทย์ได้กลายเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของพัฒนาการทางเทคโนโลยีเอไอ

ทั้งนี้ คำถามที่ตามมาคือ ผู้สูงอายุจะเข้าถึงเทคโนโลยีและบริการเหล่านี้ได้อย่างทั่วถึงกันหรือไม่ ทั้งในแง่ความพร้อมของสถาบันทางการแพทย์ในการจัดหาเทคโนโลยี ความพร้อมทางทักษะการใช้งานของผู้สูงอายุ และความพร้อมทางการเงินในการเข้าถึงเทคโนโลยี ยังไม่นับประเด็นที่ว่า หลังจากผู้สูงอายุฝาด่านชีวิตจนเข้าถึงเทคโนโลยีได้แล้ว ประโยชน์ที่ได้จะตรงตามคำโฆษณาหรือไม่ การมีแซทโทปไว้เป็นเพื่อนคุยยามว่างอาจช่วยคลายเหงาเฉพาะหน้าได้ แต่ในระยะยาวจะสามารถทดแทนสายสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ได้จริงหรือ การรวมศูนย์อำนาจสั่งการอุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้าน รวมทั้งยานพาหนะต่าง ๆ ไว้ที่เอไอโดยไม่เผื่อทางออกไว้เฝ้าระวังฉุกเฉินที่ซอฟต์แวร์เอไอขัดข้อง เช่น เซอร์เสี่ย หรือระบบถ่ายทอดคำสั่งบกพร่องชั่วคราวเป็นการออกแบบที่รอบคอบแล้วหรือไม่

กรณีดังกล่าวเคยเกิดขึ้นมาแล้วกับระบบซอฟต์แวร์ของไมโครซอฟต์ในเดือนกรกฎาคม 2024 ที่ผ่านมา เมื่อบริษัทเทคโนโลยีความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ชื่อว่า “คราวด์สไตรก์” (CrowdStrike) ปลอ่ยอัปเดตที่มีคำหั้นเข้าสู่ระบบปฏิบัติการและเซิร์ฟเวอร์ของไมโครซอฟต์ซึ่งเป็นลูกค้าเจ้าใหญ่ ส่งผลให้คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ เครื่องใช้ และยานพาหนะที่พึ่งพาระบบปฏิบัติการของไมโครซอฟต์เกิดอาการ “จอฟ้า” หรือระบบล่มจนกระทบกับธุรกิจธนาคาร สายการบิน บริการเพื่อสุขภาพ และช่องกระจายเสียงสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ทั่วโลก เรื่องขำขันที่ผู้ประสบภัยหลายคนนำมาเล่าสู่กันฟังหลังจากกู้ระบบกลับมาได้คือ เปิดตัวเย็น “อัจฉริยะ” ไม่ได้ระหว่างที่ระบบล่ม เนื่องจากตู้เย็นประเภทนี้ล้วนเปลี่ยนมาใช้แผงสั่งการเปิดปิดประตูแทนตัวจับ

อีกหนึ่งตัวอย่างที่เริ่มถูกหยิบยกมาพูดถึงบ่อยขึ้นคือ กรณีของรถยนต์ไฟฟ้าในยุคนี้ที่ไม่มีสัญญาณให้เสียหรือไม่มีตามจับประตูอีกต่อไป แต่ใช้การล็อกและปลดล็อกผ่านระบบเซ็นเซอร์เท่านั้น เมื่อใดที่แบตเตอรี่หมดหรือเกิดอุบัติเหตุที่สร้างความเสียหายต่อซอฟต์แวร์ในตัวเครื่อง เมื่อนั้นภาพความหรรษาก้าวหน้าของระบบเซ็นเซอร์ที่คิดได้ทำเองได้จะมลายหายไปกลายเป็นภัยที่คาดไม่ถึง สำหรับผู้ใช้รถใช้ถนนวัยทำงาน ปัญหาที่สร้างความปวดหัวให้ไม่น้อย นับประสาอะไรกับผู้สูงอายุจำนวนมากที่ขาดความ “อัจฉริยะ” ของมันตั้งแต่แรกจนบ่อยครั้งก็ทำตัวไม่ถูกเมื่อต้องใช้งานรถยนต์ไฟฟ้า

โลกปัจจุบันที่หมุนรอบเทคโนโลยีดิจิทัล ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า การรู้เท่าทันสื่อเป็นทักษะที่ทวีความสำคัญยิ่งกว่าเดิมและขาดไม่ได้เลยทั้งสำหรับเด็กวัยรุ่น ผู้ใหญ่วัยทำงาน หรือผู้สูงวัยที่กำลังจะเป็นประชากรส่วนใหญ่ การรู้ “เท่าทัน” สื่อในที่นี้ไม่ได้จำกัดแค่ความสามารถในการแยกแยะข่าวจริง ข่าวลวง รู้ทันกลโกงมิจฉาชีพออนไลน์ หรือข้อมูลข่าวสารบิดเบือนเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อค้นคว้าจัดการ ประเมิน สรรค์สร้าง และส่งต่อข้อมูลที่ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน และการใช้ชีวิตอย่างราบรื่น ความสามารถเหล่านี้เรียกรวม ๆ กันว่า ทักษะความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) นอกจากนี้ กระแสความสนใจในเอไอที่ตามมาติด ๆ ยังเป็นปัจจัยบังคับให้ผู้สูงอายุต้องสร้างความฉลาดรู้ทางเอไอ (AI Literacy) เร่งทำความเข้าใจเทคโนโลยีล้ำหน้าเหล่านี้ให้รวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะภัยจากเจเนอเอไอหรือปัญญาประดิษฐ์แบบรู้สร้าง (Generative AI) ไม่ใช่เรื่องเล็ก แคมป์ยังแทรกซึมเข้ามาอยู่ในแทบทุกอณูของสื่อใกล้ตัว

ภัยร้ายที่สร้างความเสียหายใหญ่หลวงให้ผู้สูงอายุมากที่สุดก็คือ การถูกมิจฉาชีพหลอกเอาเงินด้วยการใช้เทคโนโลยีเอไอปลอมแปลงอัตลักษณ์หน้าตาและเสียงให้เป็นคนใกล้ชิดของผู้สูงอายุ ถึงแม้อัตราส่วนผู้สูงอายุที่ตกเป็นเหยื่อจะยังน้อยเมื่อเทียบกับสัดส่วนประชากรทั้งหมดในประเทศไทย แต่ตัวเลขสถิตินี้ก็เพิ่มขึ้นทุกปีคู่ขนานไปกับมูลค่าความเสียหายที่เพิ่มขึ้นปีต่อปีเช่นกัน ภัยจากเอไอที่อยู่ใกล้ตัว “พิบัติ” ต่อผู้สูงอายุก่อให้เกิดคำถามทางจริยธรรมมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความโปร่งใสของข้อมูลและกลไกการประมวลผล การรุกร้าความเป็นส่วนตัวหรือ

ARTIFICIAL INTELLIGENCE

การลักลอบเก็บข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้งานผ่านเอไอที่ฝังตัวเป็นส่วนหนึ่งของแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ อคติในกระบวนการตัดสินใจของเอไอที่สืบทอดมาจากอคติเดิมซึ่งแฝงอยู่ในข้อมูลที่ป้อนเข้าไปให้เอไอเรียนรู้ด้วยตนเอง

หากขุดค้นไปจนถึงสุดต้นตอของปัญหาจะพบว่า คำถามทางจริยธรรมเอไอทั้งหลายนั้นล้วนแล้วแต่ย้อนกลับไปสู่จุดตั้งต้นที่ “เจตนาธรรม” ในการพัฒนาเอไอตั้งแต่แรก เอไอไม่ได้เกิดขึ้นมาจากสุญญากาศ ฉะนั้นการใช้เอไอให้เกิดประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพชีวิต (ไม่ใช่ตัวเลขกำไรของบริษัทเทคโนโลยียักษ์ใหญ่ผู้พัฒนาเอไอ) จึงต้องเกิดจากความตั้งใจของผู้สร้างและผู้สานต่อเป็นหลักด้วยเช่นกัน ในขณะที่เอไอเป็นของเล่นใหม่ที่ธุรกิจห้างร้าน รวมทั้งสถาบันการศึกษาในไทยเฝ้ารอเพื่อให้ได้ชื่อว่าทันสมัยและความสะดวกเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีโลก บริษัทเทคโนโลยีข้ามชาติก็ควรวางมาตรฐานคุณชาดอำนาจทางเทคโนโลยีสื่อดิจิทัลไว้ โดยมีเป้าหมายสูงสุดที่การเพิ่มผลกำไรอย่างไร้ที่สิ้นสุด ปัจจุบันสหภาพยุโรปเป็นหน่วยงานภาครัฐแห่งเดียวในโลกที่มีการออกกฎหมายกำกับควบคุมเอไอ (the AI Act) อย่างเป็นทางการ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2024 โดยกำหนดกรอบเวลาที่ข้อบังคับในมาตราต่าง ๆ ของกฎหมายต้องได้รับการปฏิบัติตามเป็นลำดับขั้นตั้งแต่ปลายปี 2024 จนครบสมบูรณ์ภายในสิ้นปี 2030¹⁰

สำหรับประเทศไทยที่ยังใหม่กับเอไอและใหม่ยิ่งกว่าในด้านความตระหนักรู้เกี่ยวกับโทษภัยของเอไอ เครื่องมือทางกฎหมายที่จะมาช่วย

เสริมโครงสร้างพื้นฐานด้านความปลอดภัยทางเทคโนโลยีและปกป้องผู้ใช้งานทั่วไปรวมทั้งผู้สูงวัยจากภัยอันตรายของเอไอจึงเป็นได้แค่เพียงภาพฝันอันเลื่อนราง นาที่นี้ประชาชนได้แต่ท่อง “อิตตาฮิตโนนาโถ” ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนไปก่อน หรือไม่ก็พึ่งพาลูกหลานในครอบครัวไปพลาง ๆ ระหว่างรอให้ภาครัฐตื่นตัวและหันมาจริงจังกับนโยบายกำกับควบคุมการขยายอิทธิพลของบริษัทเทคโนโลยีข้ามชาติ

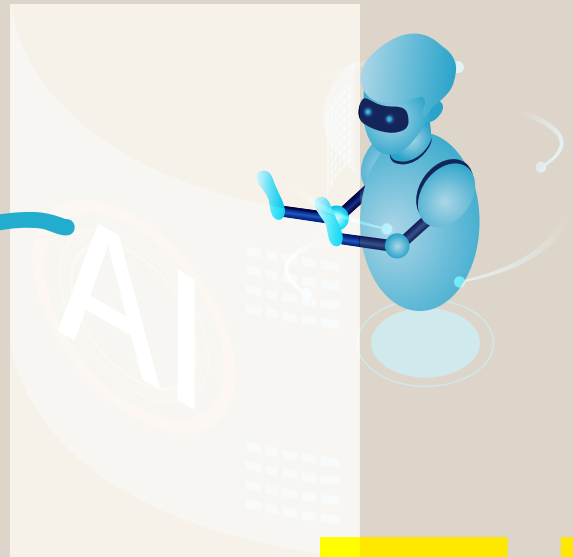
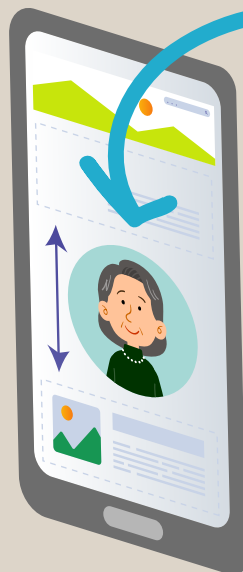
แต่ถ้าจะให้ความเป็นธรรมกับภาครัฐก็ต้องบอกว่า ความอ่อนแอทางการเมืองของประชาคมอาเซียน (ASEAN) มากกว่าที่ทำให้ไทยไร้อำนาจต่อรองทางกฎหมายและการเมืองกับบริษัทมหาอำนาจเหล่านี้ หากการรวมตัวกันของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นได้มากกว่า การจับมือถ่วงรุ่มร่วมกันหลังเสร็จสิ้นดินเนอร์ หรือการสอนคำทักทายภาษาต่าง ๆ ในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ก็คงจะดีไม่น้อย แม้กระทั่งประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ซึ่งเป็น (อดีต) พันมิตรหลักของสหรัฐอเมริกา ยังต้องจับมือกันไว้แล้วร่างกฎหมายไปด้วยกัน แล้วเราจะคาดหวังให้รัฐไทยหัวเดียวกระเทียมลีบล้มยักษ์ข้ามชาติเองได้อย่างไร

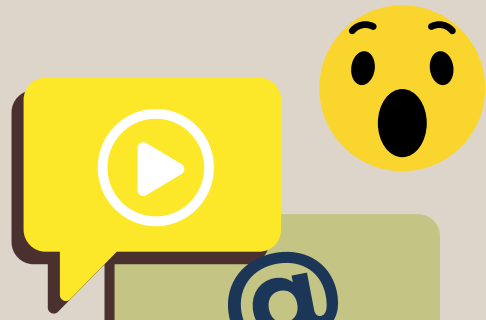
ทั้งหมดนี้ไม่ได้จะบอกว่า เราคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงวัย ควรทำใจและปล่อยวางความคาดหวังที่จะได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือ

CAUTION !

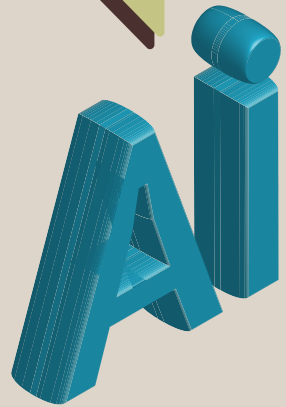

AI

Ai

จากภาครัฐ เพราะวิกฤตใหญ่ที่คืบคลานเข้ามาใกล้ทุกทีอย่างสภาวะโลกเดือดนี้จะบีบบังคับให้รัฐต้องหาทางออกให้ประชาชน (หรือทางหนีทีไล่ให้ตัวเอง) ที่จะได้รับผลกระทบอันหนักหน่วงจากอุณหภูมิโลกที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจัยหลักส่วนหนึ่งที่เร่งให้โลกร้อนจนเดือดคุด ๆ อยู่ตอนนี้ก็หนีไม่พ้นอุตสาหกรรมพัฒนาเอไอนั่นเอง คนทั่วไปอาจไม่ได้รับรู้ว่า การเทรนเอไอและใช้งานเอไอเป็นกิจกรรมที่สูบน้ำสูบน้ำไฟ (ฟ้า) มากมายมหาศาล เพื่อรองรับการทำงานตลอด 24 ชั่วโมงของคอมพิวเตอร์สมรรถนะสูงและศูนย์เก็บข้อมูลอีกกว่า 10,000 แห่งทั่วโลก (ข้อมูลเดือนมีนาคม 2024)¹¹ ที่ปล่อยความร้อนออกมามาตลอดเวลาจนต้องดึงน้ำเข้ามาเร่งสร้างไอเย็นระบายความร้อนให้ทัน^{12,13,14}

ผลกระทบที่ไม่ค่อยจะถูกหยิบยกมาพูดถึงอีกอย่างก็คือ การพัฒนาเอไอเพื่อสร้างอาวุธอัตโนมัติที่ถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในการโจมตีพื้นที่เป้าหมาย ความกล้าหาญของอาวุธสังหารอัตโนมัติลดต้นทุนปฏิบัติการทางทหารของประเทศผู้รุกราน ทั้งต้นทุนทรัพยากรมนุษย์และต้นทุนครุภัณฑ์ ในขณะที่เพิ่มประสิทธิภาพความสำเร็จของปฏิบัติการเหล่านั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นจึงไม่ใช่แค่ชีวิตและทรัพย์สินของผู้คน แต่ยังทำลายระบบนิเวศทางธรรมชาติ สร้างมลพิษระยะยาวให้ผืนดินและแผ่นน้ำทั้งพื้นที่เป้าหมายการโจมตีและสังคมโลกในวงกว้าง เพราะไม่มีใครสามารถขีดเส้นกั้นผลกระทบจากอุณหภูมิโลกที่สูงขึ้นและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางธรรมชาติให้จำกัดอยู่ที่ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งได้ หรือภาษาพูดแบบหยาบ ๆ คือ ยามสุขเราแยก ยามทุกข์เราต้องแบกไปด้วยกัน แต่ทุกข์ที่แบกไม่เท่ากันหรอกนะ ประเทศรายได้ต่ำจนถึงรายได้ปานกลางอย่างไทยอาจจะต้องแบกรับหนักหน่อย เพราะไม่ได้วางรากฐานการรับมือสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงแบบสุดโต่งไว้ตั้งแต่แรก

หากความเสียหายที่ฟุ้งมากับรูปแบบเศรษฐกิจที่เน้นผลกำไรของบริษัทข้ามชาติและในชาติยักษ์ใหญ่โดยไม่ยึดผลลัพธ์อื่นใดในปัจจุบัน (ที่แปลว่า “รู้ แต่ไม่สนใจ” ไม่ใช่ “ไม่รู้ จึงไม่ได้รับวัง”) จะยังไม่เด่นชัดสภาวะอากาศแปรปรวนในอนาคตอันใกล้จะทำหน้าที่เป็นไม้หน้าสามตีแสกหน้าประชาชนคนเดินดินอย่างทั่วถึงกัน หากภาครัฐและเอกชนยังไม่ลงมือทำอะไรสักอย่าง ผู้สูงอายุที่จัดเป็นกลุ่มเปราะบางและเป็นกลุ่ม

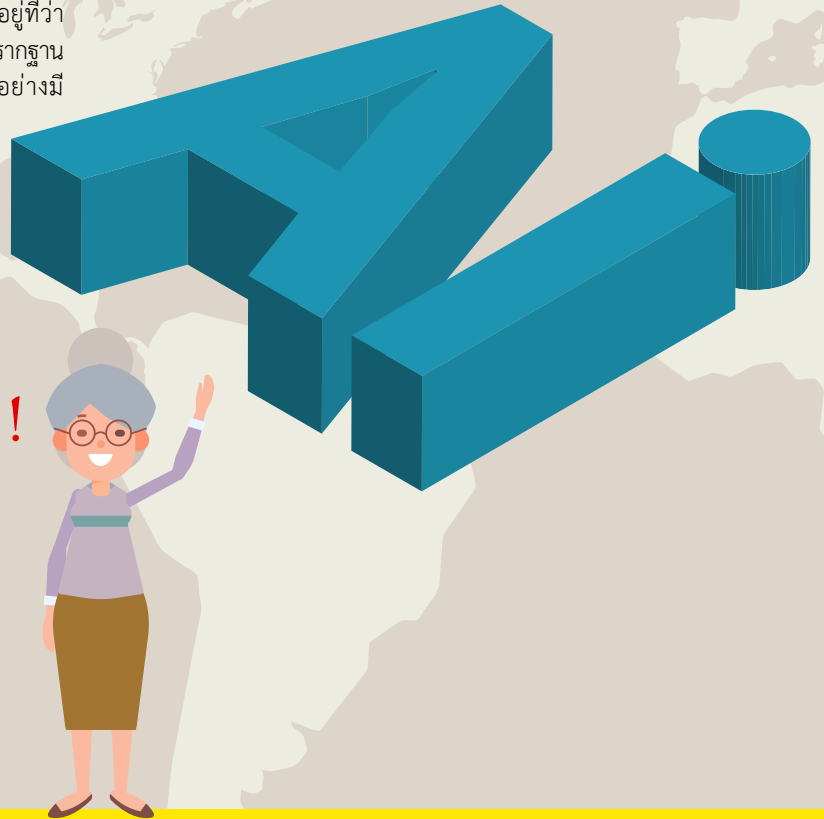
ประชากรที่เพิ่มจำนวนขึ้นทุกปีก็อาจจะไม่สามารถเป็นกำลังหลักขับเคลื่อนสังคมในฐานะแรงงาน ลูกค้า ผู้บริโภคและผู้ผลิตได้ตามที่สำนักคิดทั้งหลายทำนายไว้ แล้วยังน่าห่วงใจว่า ภัยธรรมชาติที่มนุษย์สร้างมาเยียมเยียนแบบเท่าทวีคูณในวันข้างหน้าจะสร้างความหนักใจให้ผู้สูงอายุอีกมากแค่ไหน นอกจากปัญหาความมั่นคงทางอาหาร การแย่งชิงทรัพยากรในการดำรงชีวิตแล้ว ยังเป็นไปได้สูงว่าจะต้องกลายเป็นผู้ลี้ภัยสภาพอากาศ (Climate Refugee) แบบจำยอมเหมือนที่เกิดขึ้นกับประชากรหลายที่ทั่วโลก

ใครที่ยังสงสัยว่า แล้วทุกอย่างที่น่าเสียดายเกี่ยวข้องกับภาพอนาคตการใช้สื่อของผู้สูงอายุอย่างไร ขอสรุปรวบยอดไว้ตรงนี้ว่า เพราะปัจจัยภายนอกทางประชากร สังคม เศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย จริยธรรม และสิ่งแวดล้อมเหล่านี้มีผลต่อทิศทางการพัฒนาเทคโนโลยีทั้งสิ้นตราบดีที่เราทั้งหลายหลงไหลความ (เหมือนจะ) เรียบหรูดูดีมีมูลค่าของแกดเจ็ตเต็มแต่โฉมใหม่ โครงสร้างใหญ่ของสังคมก็จะไม่เปลี่ยนแปลงมนุษย์ตาตา ๆ อย่างเราก็คงได้แต่ก้มหน้ารับสภาพ “ทุกอย่างเริ่มต้นที่

ตัวเรา” สำหรับผู้สูงอายุที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ตลอดสองทศวรรษที่ผ่านมา การปรับตัวเข้าสู่ยุคเอไอเป็นใหญ่ก็เป็นคลื่นกระแทกครั้งใหม่ที่ต้องเตรียมตัวรับกันอีกครั้ง

กระนั้นก็ตาม ถ้ามองในแง่ดี ใครก็ตามที่ใช้ชีวิตผ่านมาถึงช่วงสูงวัยได้คงไม่ใช่เพราะโชคช่วยอย่างเดียว การตื่นตระหนกไปก่อนว่าผู้สูงอายุจะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงไม่ไหวก็ดูเหมือนจะเป็นการดูแลล้นวัยเกินไป เพราะถึงอย่างไรก็ต้องให้เครดิตความแข็งแกร่งและทรงพลังของผู้สูงอายุที่ฝ่าฟันชีวิตมาจนถึงจุดนี้ได้ เชื่อว่าผู้สูงอายุจำนวนมากมีสมรรถภาพความสามารถพร้อมโอรับความท้าทายแห่งยุคสมัย ที่เหลือก็อยู่ที่ว่าภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งภาคประชาสังคมจะร่วมมือร่วมใจสร้างรากฐานอันมั่นคงให้ผู้สูงอายุนำไปต่อยอด “แก่ออย่างมีศักดิ์ศรี ชราอย่างมีคุณภาพ” ได้อย่างไร

CAUTION !

“แก่ออย่างมีศักดิ์ศรี
ชราอย่างมีคุณภาพ”

CAUTION !

CAUTION !

รายการอ้างอิง

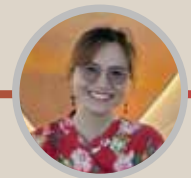
1. มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย และ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2566). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565. บริษัท อมรินทร์ คอร์เปอร์เรชั่นส์ จำกัด (มหาชน).
2. Oguć, E. S. (2024). Elderly population worldwide to surpass youth by 2030. *AA*, 30 September. <https://www.aa.com.tr/en/world/elderly-population-worldwide-to-surpass-youth-by-2030/3346179>
3. *ibid.*
4. Retirement ages. (n.d.). Finnish Centre for Pensions, <https://www.etk.fi/en/work-and-pensions-abroad/international-comparisons/retirement-ages/>
5. วรตริ เลิศรัตน์. (2566). ถึงเวลาเพิ่มอายุเกษียณ แก่จนยามแก่ สร้างระบบบำนาญยั่งยืน? *101.world*, 29 กันยายน. <https://www.the101.world/raising-retirement-age/>
6. เรื่องเดียวกัน
7. Labbé, A. (2024). AI to benefit humanity: Innovations in senior care. *Forbes*, 30 January. <https://www.forbes.com/councils/forbestechcouncil/2024/01/30/ai-to-benefit-humanity-innovations-in-senior-care/>
8. Eun SJ, Kim EJ, Kim JY. Development and Evaluation of an Artificial Intelligence-Based Cognitive Exercise Game: A Pilot Study. *J Environ Public Health*. 2022 Sep 27;2022:4403976. doi: 10.1155/2022/4403976. PMID: 36203500; PMCID: PMC9532122
9. ผู้บริโภคสูงวัยโดนต้ม รึ่มหั่นกลโกง ตกเป็นเหยื่อภัยออนไลน์พุ่ง 22%. (2567). สภาองค์กรของผู้บริโภค, 12 ตุลาคม. <https://www.tcc.or.th/elder-cybercrime/#:~:text=สอดคล้องกับข้อมูลจากโครงการ,สูงขึ้นถึง%2022%20เปอร์เซ็นต์>
10. Implementation timeline. (n.d.). EU Artificial Intelligence Act, <https://artificialintelligenceact.eu/implementation-timeline/>
11. 126 data center stats (March-2025). (2025). *brightlio*, 21 March. <https://brightlio.com/data-center-stats/>
12. Monserrate, S. G. (2022). *The Cloud Is Material: On the Environmental Impacts of Computation and Data Storage*. MIT Schwarzman College of Computing, 27 January. <https://mit-serc.pubpub.org/pub/the-cloud-is-material/release/1>
13. O'Brien, I. (2024). Data center emissions probably 662% higher than big tech claims. Can it keep up the ruse? *The Guardian*, 15 September. <https://www.theguardian.com/technology/2024/sep/15/data-center-gas-emissions-tech>
14. Marley, J. (2024). Data centre emissions are soaring – it's AI or the climate. *The Conversation*, 2 October. <https://theconversation.com/data-centre-emissions-are-soaring-its-ai-or-the-climate-240137>
15. Francisco, M. (2023). Artificial intelligence for environmental security: National, international, human and ecological perspectives. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 61, 101250. <https://doi-org.ejournal.mahidol.ac.th/10.1016/j.cosust.2022.101250>

About Me

ปริญญาเอกด้านการแปลศึกษา วิจัยด้านการแปลสื่อดิจิทัล การแปลกับวัฒนธรรมประชานิยม อุดมการณ์การแปล และสังคมวิทยาการแปล นอกจากนี้ ยังสนใจทฤษฎีวิพากษ์ในหลากหลายมิติ ทั้งด้านสตรีนิยม เควีียร์ศึกษา มาร์กซิสม์ ทฤษฎีถอนรากถอนโคน ทฤษฎีวิพากษ์แนวนิเวศสำนึก ซึ่งช่วยให้ทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างลึกซึ้งรอบด้านมากขึ้น

ดร.จูเลียน แชจาง

อาจารย์ประจำหลักสูตรวัฒนธรรมศึกษา
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย

Think
twice

อนาคตผู้สูงอายุ
ในยุค

Ai

ศูนย์วิชาการด้านการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ
กลุ่มวิจัยการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
999 ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ตำบลศาลายา
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

Tel. 09 8826 5673

Email iceml.mahidol@gmail.com

Web <https://www.iceml.org/>

